

SVETOVALNI NAČRT ZA OBMOČJE NATURA 2000 DRAVINJSKA DOLINA (SI5000005), DRAVINJA S PRITOKI (SI3000306) IN LIČENCA PRI POLJČANAH (SI3000214)

V okviru projekta:

LIFE integrirani projekt za okrepljeno upravljanje Nature 2000 v Sloveniji (LIFE17 IPE/SI/000011, LIFE-IP NATURA.SI)

Akcija C.4.1

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

ZAVOD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA VARSTVO NARAVE

NASLOV: Svetovalni načrt za območje Dravinjska dolina (SI500005),
Dravinja s pritoki (SI3000306) in Ličenca pri Poljčanah
(SI3000214)

PROJEKT: LIFE integrirani projekt za okrepljeno upravljanje Nature 2000
v Sloveniji

AKRONIM PROJEKTA: LIFE-IP NATURA.SI

ŠTEVILKA PROJEKTA: LIFE17 IPE/SI/000011

**PROJEKTNA
AKTIVNOST:** Akcija C.4.1.

IZDELOVALEC: Zavod Republike Slovenije za varstvo narave (ZRSVN) in
Kmetijsko gozdarski zavod Ptuj (KGZ Ptuj)
Avtor (avtorji) / Author: **Eva Langerholc, Tamara Karlo, Barbara
Stupan, Primož Glogovčan, mag. Mateja Žvikart (ZRSVN),
Jelka Brdnik, Petra Korenak (KGZ Ptuj)**
Soavtorji (Co-authors): **Nino Kirbiš (MKGP), dr. Ida Jelenko
Turinek (MOP)**

KRAJ IN DATUM: Ljubljana, junij 2022

KAZALO

1. UVOD	6
2. OBMOČJE SVETOVANJA.....	7
2. 1 SPLOŠNO O OBMOČJU SVETOVANJA	7
2.1.1. DRAVINJA S PRITOKI IN DRAVINJSKA DOLINA.....	7
2.1.2. LIČENCA PRI POLJČANAH.....	8
2.1.3. PRISTOJNE JAVNE SLUŽBE S PODROČJA OHRANJANJA NARAVE IN KMETIJSKEGA SVETOVANJA	9
2. 2 NARAVOVARSTVENI VIDIK OBMOČJA	10
2. 2. 1 NARAVOVARSTVENI ORIS OBMOČIJ DRAVINJSKA DOLINA IN DRAVINJA S PRITOKI	10
2. 2. 2 NARAVOVARSTVENI ORIS OBMOČJA LIČENCA PRI POLJČANAH	11
2. 2. 3. ZAKAJ JE IZVAJANJE PRILAGOJENIH KMETIJSKIH PRAKS POMEMBNO?	13
2. 2. 4 SEZNAM PRISOTNIH HABITATNIH TIPOV IN VRST, VEZANIH NA TRAVIŠČA	13
2. 2. 5 STANJE OBRAVNAVANIH HABITATNIH TIPOV IN VRST.....	14
2. 2. 6 DEJAVNIKI OGROŽANJA OBRAVNAVANIH HABITATNIH TIPOV IN VRST	17
2.2.7. POVEZAVA EKOLOŠKIH ZAHTEV VRST IN HT S PREDLAGANIMI UKREPI	18
2. 2. 8 KLJUČNI ZAKONODAJNI PREDPISI IN ZAHTEVE.....	21
2. 3 KMETIJSKI VIDIK OBMOČJA	24
2. 3. 1 NARAVNE DANOSTI ZA KMETOVANJE IN OMEJITVE TER PRILOŽNOSTI NA PROJEKTHNIH OBMOČJIH	24
2. 3. 2 ZNAČILNOSTI KMETIJ	25
2. 3. 3 TREND KMETOVANJA.....	26
2. 3. 4 ODNOS KMETOV DO IZVAJANJA SONARAVNIH PRAKS	26
2. 3. 5 PREDLAGANI UKREPI PRILAGOJENE KMETIJSKE PRAKSE.....	28
3 IZVEDBENI NAČRT SVETOVANJA.....	31
3. 1 PRIORITETNA OBMOČJA ZA IZVAJANJE UKREPOV	31
3. 1. 1 PRIORITETNA OBMOČJA ZA IZVAJANJE UKREPOV ZA HT 6510 NA OBMOČJU DRAVINJSKE DOLINE IN DRAVINJE S PRITOKI	32
3. 1. 2 PRIORITETNA OBMOČJA ZA IZVAJANJE UKREPOV ZA HT 6510 NA OBMOČJU LIČENCE PRI POLJČANAH	33
3. 1. 3 PRIORITETNA OBMOČJA ZA IZVAJANJE UKREPOV ZA STRAŠNIČINEGA IN TEMNEGA MRAVLJIŠČARJA NA OBMOČJU DRAVINJSKE DOLINE, DRAVINJE S PRITOKI IN LIČENCE PRI POLJČANAH	34
4. CILJI	34
4.1. PROJEKTHNI CILJI LIFE IP NATURA.SI	34

4.2. CILJI V OKVIRU PROGRAMA UPRAVLJANJA OBMOČIJ NATURE 2000 ZA OBDOBJE 2015-2020.....	35
5. SPREMLJANJE UČINKOV IZVEDENIH UKREPOV NA STANJE VRST IN HABITATNIH TIPOV	35
6. ZAKLJUČEK	36
7. VIRI IN LITERATURA	36
PRILOGE	38
Priloga 1 – Stanje habitatnih tipov in vrst	38
Priloga 2 – Stanje GVŽ na projektnih območjih.....	38
Priloga 3 – Navodila RKG pregledovalnik	38

POVZETEK

Svetovalni načrt je praktičen pripomoček za kmetijske svetovalce, saj so v njem na enem mestu zbrane vse potrebne informacije za učinkovito svetovanje in promocijo ukrepov prilagojene kmetijske prakse kmetom za določeno območje.

Dokument v uvodnem delu obsega kratek opis območja ter naravovarstvene značilnosti, vključno s predstavitvijo kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov (v nadaljevanju HT). Opisane so tudi naravne danosti in omejitve za kmetovanje ter značilnosti kmetij na tem območju (velikost, proizvodna usmerjenost ipd.).

V izvedbenem delu načrta so predstavljena prioriteta območja ter način svetovanja (kateri ukrepi prilagojene kmetijske prakse, kje). Prav tako so za posamezno prioriteto opredeljeni cilji.

Ta Svetovalni načrt obravnava območja Natura 2000 Dravinjska dolina, Dravinja s pritoki in Ličenca pri Poljčanah.

ABSTRACT

Advisory plan is a practical tool for Agricultural Advisory service, as it gathers all the necessary information for effective consulting and promotion of measures of adapted agricultural practice to farmers in one place.

The introductory part of the document includes a brief geographical description of the area and nature conservation features, including qualifying species and habitat types. It also includes descriptions of natural conditions and restrictions for farming and typical characteristics of farms (size, production orientation, etc.).

The implementation part of the plan presents the priority areas and the method of advising (which measures of adapted agricultural practice must be implemented and where). Objectives are also defined for each priority area.

This Advisory Plan addresses the Natura 2000 areas Dravinjska dolina, Dravinja s pritoki and Ličenca pri Poljčanah.

1. UVOD

Območja Natura 2000 se v Sloveniji upravljajo sektorsko. To pomeni, da upravljanje oz. izvajanje ukrepov za zagotavljanje ugodnega stanja vrst in habitatnih tipov prevzame posamezen sektor. Kmetijstvo v Sloveniji ne pozna načrtovanja z upravljavskimi načrti (kot npr. gozdarstvo), pripravlja pa t. i. Programe razvoja podeželja, ki so po funkciji in vsebini podobni sektorskim načrtom upravljanja. Ukrepi za ohranjanje in izboljševanje stanja vrst in habitatov, vezanih na kmetijsko krajino se tako izvajajo v okviru Programa razvoja podeželja oz. v bodočem Strateškem načrtu, ki se bo začel izvajati v naslednjem programskem obdobju (od leta 2023 dalje).

Z namenom, da ukrepe bodočega Strateškega načrta kakor tudi dodatne projektne aktivnosti LIFE-IP NATURA.SI kar najbolje predstavimo kmetom ter jih v čim večjem številu vzpodbudimo k njihovem izvajanju, smo v okviru projekta LIFE integrirani projekt za okrepljeno upravljanje Nature 2000 v Sloveniji (LIFE-IP NATURA.SI; akcija C4.1) pristopili k pripravi Svetovalnih načrtov. V njih bodo za posamezna projektna območja v skladu s projektno prijavnico pripravljene podrobni načrti za svetovanje kmetom. Vključevali bodo vse ključne podatke o območju in ukrepih ter vsebovali tudi izvedbeni načrt svetovanja glede na prioriteta območja in prioritete ukrepe.

Ta in ostali Svetovalni načrti bodo praktičen pripomoček za kmetijske svetovalce, saj bodo v njih našli vse potrebne informacije za učinkovito svetovanje in promocijo ukrepov prilagojene kmetijske prakse kmetom na obravnavanih območjih.

Pričujoč Svetovalni načrt je pripravljen skupaj za območja Natura 2000 Dravinjska dolina, Dravinja s pritoki in Ličenca pri Poljčanah, saj se na teh območjih pojavljajo iste vrste in habitatni tipi. Zahteve za njihovo varstvo so na vseh treh območjih enake, zaradi česar je svetovanje usmerjeno v izvajanje istih ukrepov Skupne kmetijske politike.

Priprava Svetovalnega načrta za Natura 2000 območje SI3000118 Boč-Haloze – Donačka gora ne bo potrebna. Površine na območju Bočke ravni so namreč v upravljanju le treh kmetij, pri katerih so že bili opravljeni individualni obiski. Trenutno sta se v projektne aktivnosti izvajanja prilagojene kmetijske prakse pripravljene vključiti dve od treh kmetij.

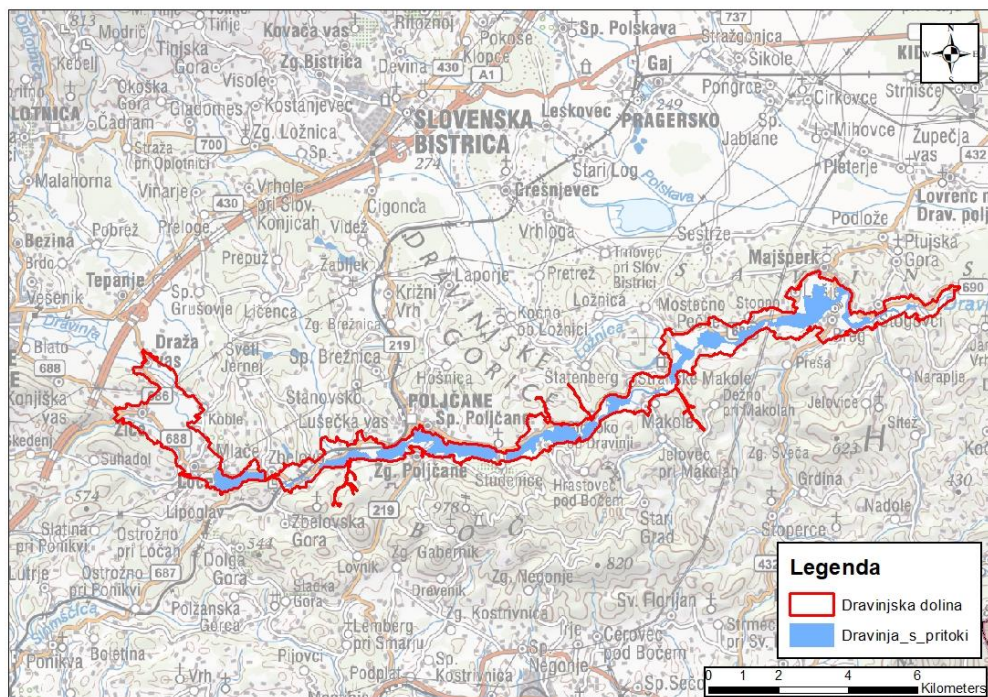
2. OBMOČJE SVETOVANJA

2.1 SPLOŠNO O OBMOČJU SVETOVANJA

Projektno območje Natura 2000 Dravinjska dolina zajema večji del nižinskega toka reke Dravinje in se razteza v smeri vzhod – zahod med naseljema Draža vas, občina Slovenske Konjice in Doklece, občina Majšperk (slika 1). Dolina je v večjem delu precej ozka in počasi prehaja v položna pobočja nad njenim dnom. Nekoliko se razširi le med krajema Draža vas in Loče ter v predelu Majšperka. Z južne strani jo od zahoda omejuje najprej skrajni vzhodni del Konjiške gore, nato pogorje Boča in vzdolž spodnjega dela toka Haloze, severno od doline pa ležijo Dravinjske gorice (Perko in Orožen Adamič, 1998).

2.1.1. DRAVINJA S PRITOKI IN DRAVINJSKA DOLINA

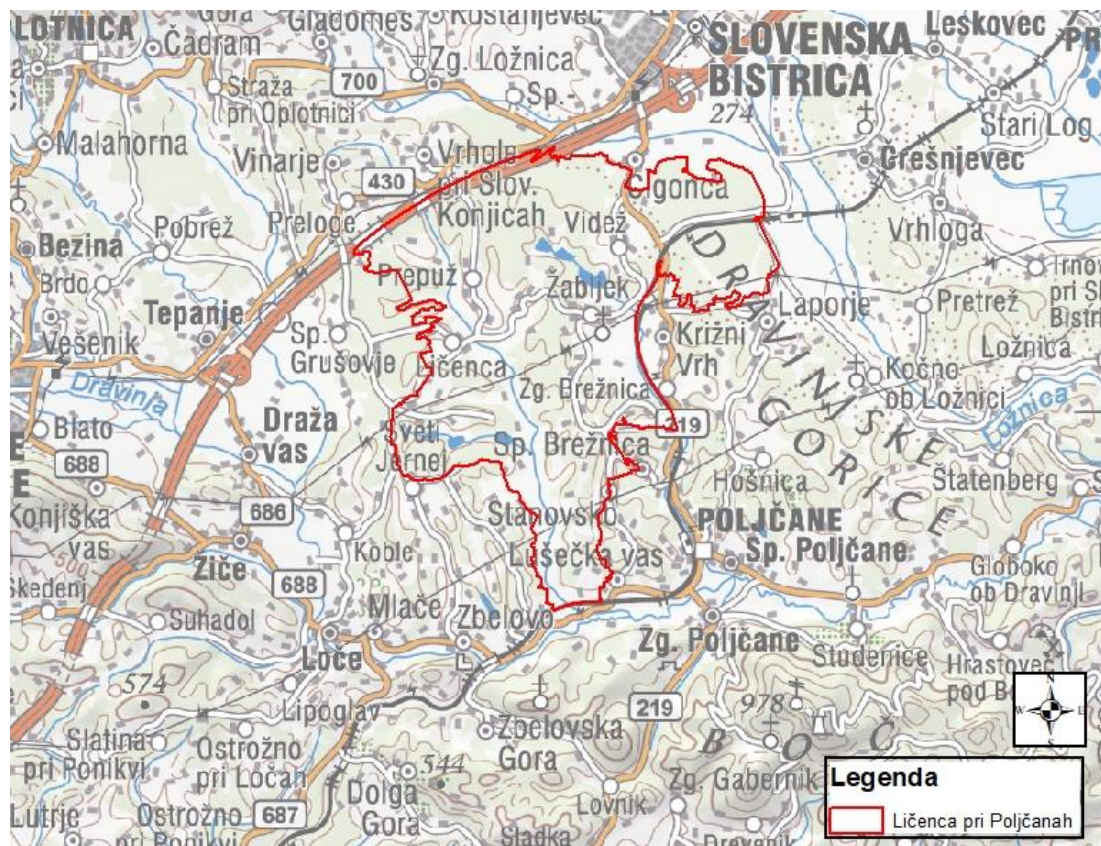
Projektno območje Natura 2000 Dravinja s pritoki se nahaja znotraj območja Dravinjske doline – prav tako poteka v smeri vzhod – zahod, vendar na ožjem in krajšem območju, tj. od naselja Loče, občina Slovenske Konjice do naselja Slape, občina Majšperk (Slika 1).

Slika 1: Prikaz projektne območja Dravinjska dolina (rdeča barva) in Dravinja s pritoki (modra barva).

2.1.2. LIČENCA PRI POLJČANAH

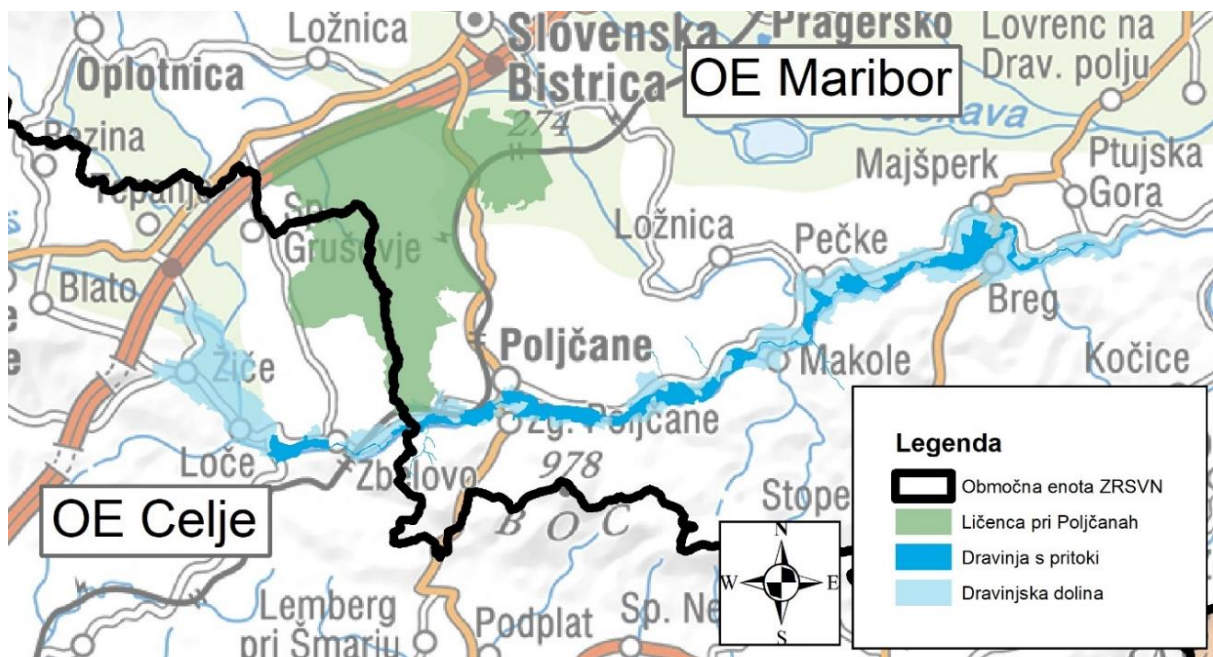
Projektno območje Natura 2000 Ličenca pri Poljčanah leži sredi Dravinjskih goric. Na severu meji na južne obronke Pohorja, na jugu na najbolj zahodne osamelce Karavank, na jugovzhodu na Haloze ter na severovzhodu na Dravsko ravan (Slika 2) (Kalan in sod., 2007). Celotno območje, ki je veliko cca. 2700 ha, je del treh občin in sicer občine Slovenske Konjice (Ličenca, Petelinjek pri Ločah, Ponevnik), Slovenska Bistrica (Sevec, Prepuž, Levič, Žabljek, Videž, Cigonca, Razgor pri Žabljeku, Dolgi Vrh) in Poljčane (Stanovsko, del Lušečke vasi).

Slika 2: Prikaz projektnega območja Ličenca pri Poljčanah (rdeča barva).

2.1.3. PRISTOJNE JAVNE SLUŽBE S PODROČJA OHRANJANJA NARAVE IN KMETIJSKEGA SVETOVANJA

Na projektnih območjih naloge javne službe s področja ohranjanja narave opravljata dve območni enoti Zavoda RS za varstvo narave in sicer območna enota Celje in Maribor. Del območij, ki spada k Občini Slovenske Konjice je v pristojnosti ZRSVN OE Celje, preostalo je v pristojnosti OE Maribor (Slika 3).

Slika 3: Teritorialne pristojnosti območnih enot Zavoda RS za varstvo narave na projektnih območjih Dravinja s pritoki, Dravinjska dolina (oboje modre barve) in Ličenca pri Poljčanah (zelena barva).

Na projektnem območju naloge s področja kmetijstva opravljata dva območna kmetijsko gozdarska zavoda in sicer KGZS Zavod Ptuj in KGZS Zavod Celje. Upravna enota Slovenske Konjice spada pod pristojnost KGZ Celje, upravni enoti Slovenska Bistrica in Ptuj pa pod pristojnost KGZ Ptuj. Meja med obema zavodoma poteka na istem delu, kot med območnima enotama ZRSVN iz prejšnje slike (Slika 3).

2. 2 NARAVOVARSTVENI VIDIK OBMOČJA

2. 2. 1 NARAVOVARSTVENI ORIS OBMOČIJ DRAVINJSKA DOLINA IN DRAVINJA S PRITOKI

Kot že samo ime projektnih območij Dravinjska dolina in Dravinja s pritoki pove, območju daje osrednjo podobo reka Dravinja, ki z meandrirajočo strugo in ohranjeno avtohtono obrežno zarastjo predstavlja eno izmed najbolj ohranjenih nižinskih rek v severovzhodnem delu Slovenije (Slika 4). Ohranjena rečna dinamika omogoča obstoj pestrih hidromorfoloških struktur, kot so rečni okljuki, erozijske stene in prodišča. Na reko se navezujejo tudi različne krajinske strukture kot so mokrotni travniki, uleknine, mrtvice. Za pokrajino ob Dravinji so značilne tudi mejice in samotna drevesa. Vsi ti elementi tvorijo prepoznavno kulturno krajino ob reki, ki je nastala in nastaja v prepletu z delovanjem človeka - predvsem z njegovim načinom kmetovanja, saj gre za rodovitno poplavno ravnico ob reki Dravinji. Kmetijstvo na tem območju predstavlja pomembnega oblikovalca pokrajine (arhiv ZRSVN, 2022).

Slika 4: Meandrirajoča struga reke Dravinje v Koritnem (arhiv LIFE-IP NATURA.SI)

Zaradi pestrosti habitatov ob reki Dravinji so na tem območju prisotne številne rastlinske in živalske vrste. Med njimi so nekatere tudi evropsko ogrožene. Nižinski ekstenzivno gojeni travniki z zdravilno strašnico in nižinske hidrofилne robne združbe z visokim steblikovjem so območja izjemnega pomena za redke in ogrožene vrste metuljev mednarodnega pomena (močvirski cekinček, temni mravljiščar, strašničin mravljiščar) ter kačjih pastirjev, ki jih je na območju več kot 20 vrst. Med temi se pojavljajo mednarodno varovane vrste kačjih pastirjev: kačji potočnik, koščični škratec, redkeje veliki studenčar. Mejice in avtohtona obrežna zarast ter ohranjeni gozdni otoki so habitat hrošča rogača. Zaradi naravne ohranjenosti predstavlja reka življenjski prostor mnogim avtohtonim vrstam rib, med katerimi so naravovarstveno pomembne pohra, platnica, zlata nežica, pojavlja se donavski potočni piškur, prav tako pa se v pritokih Dravinje pojavlja tudi rak navadni koščak. Dravinjska dolina predstavlja življenjski prostor redkim in ogroženim vrstam ptic. Ob Dravinji in pritokih je pogost vodomec, na travnikih pa bela

štoklja in rjavi srakoper. Od sesalcev se na območju pojavlja vidra in več vrst netopirjev (arhiv ZRSVN, 2022).

Kljub pestrosti naravnih danosti in preteklim naravovarstvenim prizadevanjem pri določenih vrstah beležimo zmanjševanje velikosti populacij. Določen vpliv na dinamiko narave so imele regulacije zaradi poplav, pa tudi industrija in komunalne odpadne vode ter intenziviranje kmetijstva. Le- to je v zadnjih desetletjih privedlo do izvajanja prehitre in prepogoste košnje, sejanja habitatnim tipom neustreznih travnih mešanic, povečanega vnosa mineralnih in organskih gnojil ter sredstev za varstvo rastlin. Vidno opazen je tudi trend spreminjanja travniške rabe v njivsko. Vsi naštetih dejavniki so privedli do zmanjšanja rastlinske pestrosti travišč ob Dravinji in zmanjševanja življenjskega prostora vrst, ki so vezane na ta habitat.

Dravinjska dolina je v zadnjih desetletjih doživela precejšnje spremembe. Poplavljanje reke Dravinje je v preteklosti postalo moteče za tukajšnje prebivalce, zato se je z namenom preprečevanja poplav izvedlo več regulacij (Senegačnik, 2009). Reka je bila regulirana med Zrečami in Slovenskimi Konjicami ter od Slovenskih Konjic do Draže vasi. Preoblikovana je bila tudi med Ločami in Zbelovim, prav tako je bilo izvedenih več utrditev in pragov na posameznih odsekih struge (odsek Globoko – Makole, Slape–Doklece,...). Regulacije so spremenile vodni režim vodotoka in strukturo dna, kar je močno vplivalo na značilnosti tega območja in na ekološke zahteve vrst, ki živijo v in ob Dravinji.

Na Dravinjo je imela velik vpliv tudi industrija v Zrečah in Slovenskih Konjicah. Z modernizacijo in reorganizacijo dela industrije se je kakovost vode sicer izboljšala, čeprav je onesnaževanje Dravinje z mestnimi in industrijskimi odpadnimi vodami še močno prisotno in negativno vpliva na ribje populacije in druge vrste v in ob reki. Na območju celotnega porečja Dravinjo obremenjujejo predvsem komunalne odpadne vode in kmetijstvo (Tepej, 2015).

Pomembno so k degradaciji prostora ob reki Dravinji prispevala tudi nasutja zemljin na travniške površine, utrditve, izvedbe parkirnih prostorov in zasipavanja mrtvic (predvsem na območju občine Slovenske Konjice).

2. 2. 2 NARAVOVARSTVENI ORIS OBMOČJA LIČENCA PRI POLJČANAH

Po dolini projektne območja Ličenca pri Poljčanah teče potok Ličenca, ki je eden izmed levih pritokov reke Dravinje (Slika 5). Potok je pretežno ohranjen v naravnem stanju in je eden redkih potokov na robu Dravinjske doline, ki ga niso prizadeli obsežnejši hidromelioracijski in regulacijski posegi. Struga potoka močno meandrira in je morfološko bogato členjena, prav tako je dobro ohranjen tudi ozek pas obrežne zarasti (arhiv ZRSVN, 2022).

Slika 5: Dolina potoka Ličence (arhiv LIFE-IP NATURA.SI)

Zaradi rednega poplavljanja potoka Ličence so se razvila številna mokrotna območja, med njimi tudi mokrotni travniki na katerih lahko najdemo redke in ogrožene vrste metuljev mednarodnega pomena kot so močvirski cekinček, temni mravljiščar in strašničin mravljiščar (arhiv ZRSVN, 2022). Na območju je bil v preteklosti prisoten tudi travniški postavnež, za katerega pa strokovnjaki sklepajo, da je na projektnem območju Ličence pri Poljčanah izumrl (Zakšek, 2020).

Poleg mokrotnih travnikov so za območje značilni raznovrstni vodni in močvirski habitatni tipi ter pester rastlinski in živalski svet vezan na ribnike, potoke, nižinske dobove gozdove ter močvirna črna jelševja in na nižinske bukove gozdove (arhiv ZRSVN, 2022).

Naravovarstveno posebnost območja predstavljajo ribniki Petelinjek, ki ležijo v bližini zaselka Petelinjek. Nastali so z zajezitvijo manjšega pritoka Ličence, ki je glavni vodni vir, ki oskrbuje ribnike z vodo. Ribniki se uporabljajo za ekstenzivno vzrejo rib, medtem ko je športni ribolov prepovedan (Kalan in sod., 2007).

Iz naravovarstvenega vidika ribniki predstavljajo pomemben habitat rib, dvoživk in kačjih pastirjev. V širši okolici ribnikov najdemo kar 35 vrst kačjih pastirjev, med njimi tudi evropsko ogroženega dristavičnega spreletavca ter velikega studenčarja. Ribniki in bližnji gozdovi predstavljajo idealen habitat tudi za številne druge živalske vrste, med njimi tudi za dvoživke, med katerimi je potrebno izpostaviti hribskega urha ter nekatere vrste pupkov. Pod iztokom iz ribnika Štatenberšek je prisoten tudi navadni škržek (Kalan in sod., 2007).

Nekdaj obsežne površine ekstenzivnih travnikov so začele v zadnjih desetletjih postopoma izginjati. Glavni vzrok za to je intenzifikacija kmetijstva, ki je v zadnjih desetletjih privedla do izvajanja prehitre in prepogoste košnje, habitatnim tipom neustreznih travnih mešanic in povečanega vnašanja mineralnih gnojil in zaščitnih sredstev. Poleg tega so kmetje zaradi dolgotrajne namočenosti zemlje začeli mokrotne travnike spreminjati v obdelovalne površine, s čimer so si zagotovili večji pridelek in s

tem boljši zaslužek. Vse to je privedlo do zmanjšanja rastlinske pestrosti travišč in zmanjševanja življenjskega prostora vrst, vezanih na travišča.

2. 2. 3. ZAKAJ JE IZVAJANJE PRILAGOJENIH KMETIJSKIH PRAKS POMEMBNO?

Izvajanje prilagojenih kmetijskih praks, ki upoštevajo ekološke zahteve vrst in habitatnih tipov, je ključno za njihovo ohranjanje. Z zamikom (ali opustitvijo določenih načinov) rabe namreč omogočimo, da rastline in živali nemoteno opravijo svoj razvojni krog. V primeru rastlin le-te lahko cvetijo in semenijo, v primeru živali pa se uspešno pariyo in imajo mladiče.

Na ta način dolgoročno ne le ohranjamo prisotnost določene vrste ali habitatnega tipa na območju, temveč zagotavljamo tudi pogoje za izboljšanje njihovega življenjskega prostora oz. morebitno povečanje velikosti populacije.

Podrobnejše ekološke zahteve posameznih vrst in habitatnih tipov ter ustrezne prilagojene kmetijske prakse so opisane v poglavju. 2.2.7.

2. 2. 4 SEZNAM PRISOTNIH HABITATNIH TIPOV IN VRST, VEZANIH NA TRAVIŠČA

Na obravnavanih območjih so prisotni naslednji habitatni tipi ter vrste, ki so kvalifikacijski za ta Natura 2000 območja in so neposredno ali posredno vezane na travišča oziroma ima upravljanje z njimi nanje vpliv:

- HT 6510 Nižinski ekstenzivno gojeni travniki (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) na območju Dravinje s pritoki in Ličence pri Poljčanah,
- strašničn mravljiščar (*Phengaris teleius*) na območju Dravinje s pritoki in Ličence pri Poljčanah,
- temni mravljiščar (*Phengaris nausithous*) na območju Dravinje s pritoki in Ličence pri Poljčanah,
- močvirski cekinček (*Lycaena dispar*) na območju Dravinje s pritoki in Ličence pri Poljčanah,
- travniški postavnež (*Euphydryas aurinia*) na območju Ličence pri Poljčanah,
- hribski urh (*Bombina variegata*) na območju Ličence pri Poljčanah,
- navadni škržek (*Unio crassus*) na območju Ličence pri Poljčanah,
- rjavi srakoper (*Lanius collurio*) na območju Dravinjske doline,
- bela štorclja (*Ciconia ciconia*) na območju Dravinjske doline.

V nadaljevanju obravnavamo le habitatne tipe in vrste, ki so neposredno vezane na travišča in so tarčni habitatni tipi oziroma tarčne vrste projekta:

- HT 6510 Nižinski ekstenzivno gojeni travniki (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) na območju Dravinje s pritoki in Ličence pri Poljčanah,
- strašničn mravljiščar (*Phengaris teleius*) na območju Dravinje s pritoki in Ličence pri Poljčanah,
- temni mravljiščar (*Phengaris nausithous*) na območju Dravinje s pritoki in Ličence pri Poljčanah,
- travniški postavnež (*Euphydryas aurinia*) le na območju Ličence pri Poljčanah,

- rjavi srakoper (*Lanius collurio*) na območju Dravinjske doline.

2. 2. 5 STANJE OBRAVNAVANIH HABITATNIH TIPOV IN VRST

V tem poglavju so predstavljeni le kratki povzetki stanja vrst in habitatnih tipov, ki so neposredno vezani na travišča in so tarčne vrste oziroma HT projekta. Podrobnejši opisi stanja se skupaj s podatki nahajajo v Prilogi 1.

2. 2. 5. 1 Stanje HT 6510 Nižinski ekstenzivno gojeni travniki (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) na obravnavanih projektnih območjih

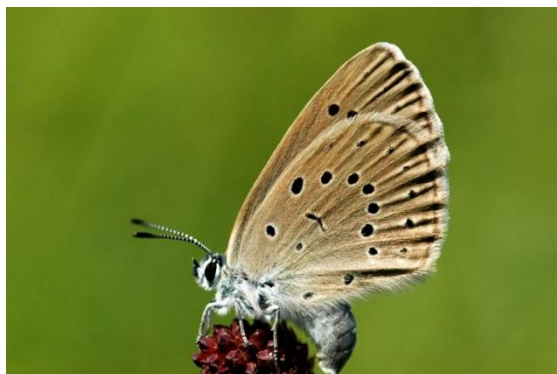
Slika 6: Nižinski ekstenzivno gojen travnik (foto: B. Fajdiga; vir: arhiv ZRSVN)

Poročanje Slovenije po 17. členu Direktive o habitatih za obdobje 2012-2018 za kontinentalno (celinsko) biogeografsko regijo (Poročilo, 2019a):

- Stanje populacije: neugodno
- Trend velikosti populacije: padajoč

Habitatni tip je na obeh projektnih območjih (Dravinjska dolina in Ličenca pri Poljčanah) v neugodnem - slabem stanju s padajočim trendom. Padajoč trend potrjuje tudi kartiranje habitatnih tipov izvedeno v letu 2019, ki je pokazalo, da se je površina s tem habitatnih tipom v zgolj štirih letih na obeh območjih zmanjšala za 45 % (Ličenca pri Poljčanah) oz. 50% (Dravinjska dolina).

2. 2. 5. 2 Stanje strašničinega mravljiščarja (*Phengaris teleius*) na obravnavanih projektnih območjih

Slika 7: Strašničin mravljiščar (*Phengaris teleius*) (foto: M. Jež; vir: arhiv ZRSVN)

Poročanje Slovenije po 17. členu Direktive o habitatih za obdobje 2012-2018 za kontinentalno (celinsko) biogeografsko regijo (Poročilo, 2019a):

- Stanje populacije: neugodno
- Trend velikosti populacije: padajoč

Dodatne raziskave, ki so bile namenjene izhodiščnemu pregledu stanja na obeh projektnih območjih v letu 2019, so potrdile, da je vrsta v izrazito neugodnem oziroma kritičnem stanju. Populacije na obeh območjih so na robu izumrtja (Zakšek in Verovnik, 2020b), predvsem kot posledica dejstva, da je primerne habitata premalo, je fragmentiran in slabe kvalitete.

2. 2. 5. 3 Stanje temnega mravljiščarja (*Phengaris nausithous*) na obravnavanih projektnih območjih

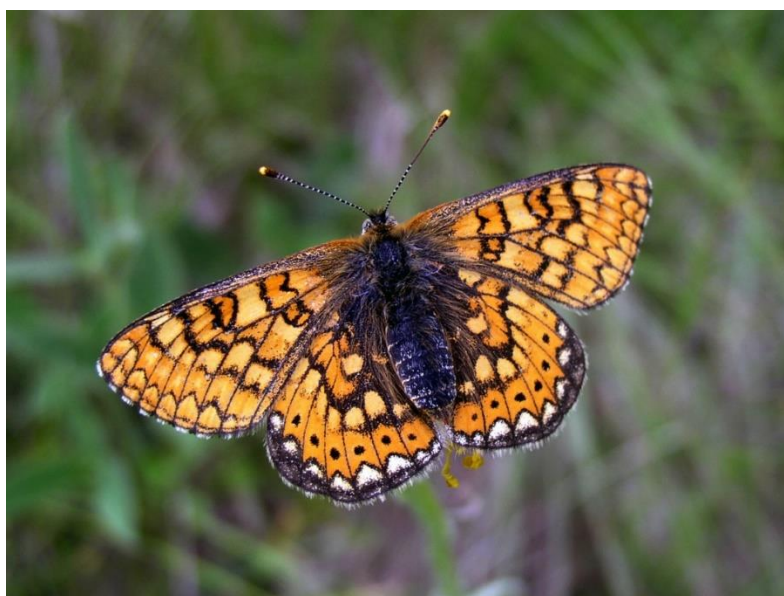
Slika 8: Temni mravljiščar (*Phengaris nausithous*) (foto: M. Jež; vir: arhiv ZRSVN)

Poročanje Slovenije po 17. členu Direktive o habitatih za obdobje 2012-2018 za kontinentalno (celinsko) biogeografsko regijo (Poročilo, 2019a):

- Stanje populacije: neugodno
- Trend velikosti populacije: padajoč

Dodatne raziskave, ki so bile namenjene izhodiščnemu pregledu stanja na obeh projektih območjih v letu 2019, so potrdile, da je vrsta v izrazito neugodnem oziroma kritičnem stanju. Populacije v obeh območjih so na robu izumrtja (Zakšek in Verovnik, 2020a), predvsem kot posledica dejstva, da je primerne habitatne premalo, je fragmentiran in slabe kvalitete.

2. 2. 5. 4 Stanje travniškega postavneža (*Euphydryas aurinia*) na projektne območju Ličenca pri Poljčanah

Slika 9: Travniki postavnež (*Euphydryas aurinia*) (foto: M. Vernik; vir: arhiv ZRSVN)

Poročanje Slovenije po 17. členu Direktive o habitatih za obdobje 2012-2018 za kontinentalno (celinsko) biogeografsko regijo (Poročilo, 2019a):

- Stanje populacije: neugodno
- Trend velikosti populacije: padajoč

Rezultati monitoringov in raziskav zadnjih let ne potrjujejo več prisotnosti travniškega postavneža na projektne območju Ličenca pri Poljčanah. Vrsta je v tem Natura 2000 območju domnevno izumrla. Z vzpostavitvijo in vzdrževanjem primerne habitatne bi bila mogoča ponovna naselitev vrste (Zakšek, 2020).

2. 2. 5. 5 Stanje rjavega srakoperja (*Lanius collurio*) na območju Natura 2000 Dravinjska dolina

Slika 10: Rjavi srakoper (*Lanius collurio*) (foto: Davorin Tome, vir: Arhiv ZRSVN)

Natančnejših podatkov o pogostosti rjavega srakoperja na projektnem območju Dravinjska dolina nimamo, znani pa so posamični podatki njegovega pojavljanja na območju. Čeprav podrobnejših podatkov o njegovem ohranitvenem stanju na območju prav tako nimamo, lahko sklepamo, da je stanje najverjetneje neugodno. V intenzivni krajini namreč težje najde ustrezne strukture za gnezdenje, predvsem pa je zelo omejen s prehrano, saj je delež velikih nevretenčarjev (npr. kobilice, bramorji) s katerimi se prehranjuje na intenzivnih travnikih bistveno manjši kot na ekstenzivnih.

2. 2. 6 DEJAVNIKI OGROŽANJA OBRAVNAVANIH HABITATNIH TIPOV IN VRST

V tem poglavju so navedeni najpogostejši dejavniki ogrožanja obravnavanih habitatnih tipov in vrst z vidika izvajanja kmetijske dejavnosti.

Dejavniki, ki vplivajo na ogroženost teh vrst in HT so (projekt Ljuba, 2022):

- Prezgodnja in prepogosta košnja, zaradi česar pride do spremembe vrstne sestave.
- Gnojenje, ki vodi v zmanjšanje rastlinske pestrosti ter v pojavljanje ruderalnih vrst in plevelov, prav tako pa močno upade število vrst.
- Opuščanje košnje, kar posledično vodi v zaraščanje. Razširijo se lahko določene vrste, med njimi tudi invazivne tujerodne vrste.
- Paša s preveliko obtežbo ali reja na prostem, ki povzroča preobremenitve z dušikom.
- Siliranje in baliranje pokošene trave, ki močno spremeni rastlinske združbe, saj omogoča zgodnejšo košnjo in večje število odkosov. Na dolgi rok siromaši vrstno pestrost, saj je motena semenitev nekaterih vrst, prav tako se s travnika odstrani semena pokošenih rastlin. V plastično folijo se povije tudi precejšen delež nevretenčarjev (kobilice, gosenice ipd.).
- Dosejevanje s komercialnimi travnimi mešanici, ki spremenijo vrstno sestavo travnika.

- Osuševanje in melioracije, posledica česar je zmanjšan mokrotni značaj travnikov in spremenjena rastlinska vrstna sestava.
- Požiganje travnikov, kar neposredno uničuje živali, ki se ne morejo umakniti s požarišča.
- Nasipavanje različnega materiala na travišča, kar povzroči izgubo življenjskega prostora. Takšna travišča se bodisi spremenijo v intenzivno gojene travnike (v primeru nasipanja zemlje in sejanje travnih mešanic), v utrjene poti ali v ruderalne površine, ki jih lahko hitro naselijo tujerodne rastlinske vrste.

2.2.7. POVEZAVA EKOLOŠKIH ZAHTEV VRST IN HT S PREDLAGANIMI UKREPI

V nadaljevanju za vsako od obravnavanih vrst oziroma HT podajamo predlagane ukrepe z obrazložitvijo glede na ekološke zahteve vrste oziroma HT.

Za travniškega postavneža s strani strokovnjakov ni bilo predlaganih konkretnih ciljnih ukrepov, saj se sklepa, da je vrsta na območju Ličence pri Poljčanah izumrla (Zakšek, 2020). Iz tega razloga vrste v nadaljevanju ne obravnavamo.

Prav tako v nadaljevanju posebej ne obravnavamo rjavega srakoperja, saj ni tarčna vrsta v projektu, je pa za njegovo ohranjanje povsem ustrezen ukrep »Posebni traviščni habitati – HAB«.

2. 2. 7. 1 Povezava ekoloških zahtev HT 6510 Nižinski ekstenzivno gojeni travniki (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) s predlaganimi ukrepi

Tabela 1: Povezava ekoloških zahtev HT 6510 Nižinski ekstenzivno gojeni travniki (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) s predlaganimi ukrepi

Predlagani ukrep	Obrazložitev predlaganega ukrepa glede na ekološke zahteve HT 6510
Košnja v tekočem letu se izvaja po 30. 5.	Omejitev košnje in paše do določenega datuma omogoča upoštevanje ekoloških zahtev travniških rastlinskih vrst na habitatnem tipu. Te lahko nemoteno in uspešno izvedejo svoj razvojni cikel - cvetijo, semenijo, s čimer se zagotavlja trajnost in ohranjanje njihovega pojavljanja.
Paša v tekočem letu se izvaja po 30. 5.	Pašne živali teptajo travno rušo in z iztrebki vnašajo dušik v tla.
Košnja s strižno kosilnico.	Naravi najbolj prijazen način košnje je s strižno kosilnico. Košnja z rotacijsko kosilnico poškoduje in pobije večji delež žuželk in vretenčarjev (dvoživk, ptic, sesalcev,..) na travniku, v primerjavi s strižno kosilnico.

Višina odkosa vegetacije naj bo opravljena 10-15 cm nad tlemi.	Na ta način ostane dovolj visoka travna ruša, ki nudi zatočišče številnim žuželkam, hkrati pa zmanjšuje preveliko izsuševanje tal.
Pokošena trava na travniku odleži vsaj dva dni. V času, ko trava leži na tleh, se jo lahko obrača in spravlja v vrste. Nato sledi spravilo trave.	Rastlina lahko odvrže semena, omogočen je pobeg organizmov s pokošene trave oz. omogočen zaključek razvojne faze (npr. pri žuželkah). S tem, ko se pokošena trava do določene mere posuši in nato pospravi, preprečimo razvoj plesni in gnitja.
Gnojenje z organskimi gnojili v omejeni količini 40 kg N/ha. Uporaba mineralnih gnojil ni dovoljena.	Habitatni tip uspeva na tleh, ki so revna s hranili. Z dognojevanjem se vrstna sestava habitatnega tipa zmanjša, pojavijo se ruderalne vrste in pleveli, zato je omejitev gnojenja za ohranitev habitatnega tipa ključna.
Ohranja se mokroten značaj travnikov (brez vzpostavitve novih odvodnih jarkov).	Izsuševanje tal vodi v postopno spreminjanje rastlinske sestave habitatnega tipa, kar vodi v njegovo izgubo.
Ohranja se naravni relief površine travnika	Nasipavanje zemljine uniči rastline, ki so značilne za habitatni tip in poveča tveganje za pojav in širjenje invazivnih tujerodnih vrst.
Travnikov se ne mulči.	Mulčenje je uničujoče za številne rastlinske in živalske vrste. Po mulčenju ostane na travniku biomasa, ki travnik gnoji in zastira svetloлюбne rastlinske vrste. Zaradi tega se razširijo rastline, ki spremenijo vrstno sestavo habitatnega tipa.
Travnikov se ne požiga.	Posledica požiganja je mineralizacija hranljivih snovi v tleh in povečana količina razpoložljivega dušika v tleh, zato se spreminja rastlinska sestava habitatnega tipa. Visoke temperature v tleh uničijo prisotne organizme.
Travnikov se ne apni.	Z apnenjem travnikov se spremeni pH tal, kar vpliva na spremembo vrstne sestave travnika.

2. 2. 7. 2 Povezava ekoloških zahtev strašničinega in temnega mravljiščarja s predlaganimi ukrepi

Tabela 2: Povezava ekoloških zahtev strašničinega in temnega mravljiščarja s predlaganimi ukrepi

Predlagani ukrep	Obrazložitev predlaganega ukrepa glede na ekološke zahteve strašničinega in temnega mravljiščarja
Košnja se ne izvaja med 15. 6. in 15. 9.	Odlaganje jajčec in razvoj gosenic poteka v juliju in avgustu, ko cveti zdravilna strašnica. Rastline morajo ob prvem pojavu metuljev že cveteti, saj samice odlagajo jajčeca na socvetja zdravilne strašnice.
Paša se ne izvaja med 15. 6. in 15. 9.	Pašne živali pojedjo zdravilne strašnice in teptajo travno rušo, kar je neugodno za obstoj podzemnih mravljišč, v katerih poteka razvojni cikel metuljev. Prav tako pašne živali s svojimi iztrebki gnojijo travnik.
Košnja s strižno kosilnico.	Naravi najbolj prijazen način košnje je s strižno kosilnico. Košnja z rotacijsko kosilnico poškoduje in pobije večji delež žuželk in vretenčarjev (dvoživk, ptic, sesalcev,..) na travniku, kot košnja s strižno kosilnico.
Višina odkosa vegetacije naj bo opravljena 10-15 cm nad tlemi.	Na ta način ostane dovolj visoka travna ruša, ki nudi zatočišče številnim žuželkam, hkrati pa zmanjšuje preveliko izsuševanje tal.
Pokošena trava na travniku odleži vsaj dva dni. V času, ko trava leži na tleh, se jo lahko obrača in spravlja v vrste. Nato sledi spravilo trave.	Rastlina lahko odvrže semena, omogočen je pobeg organizmov s pokošene trave oz. omogočen zaključek razvojne faze (npr. pri žuželkah). S tem, ko se pokošena trava do določene mere posuši in nato pospravi, preprečimo razvoj plesni in gnitja.
Travnikov se ne gnoji.	Z gnojenjem se postopno spreminja rastlinska sestava in struktura travnika.
Ohranja se mokrotan značaj travnikov (brez vzpostavitve novih odvodnih jarkov).	Izsuševanje pripelje do postopnega spreminjanja rastlinske sestave travnika, kar vodi v izgubo habitata za mravljiščarje.
Ohranja se naravni relief površine travnika.	Nasipavanje zemljine uniči habitat mravljiščarjev in poveča tveganje za pojav in širjenje invazivnih tujerodnih vrst.
Travnikov se ne mulči.	Mulčenje je uničujoče za številne rastline in živali. Po mulčenju ostane na travniku biomasa, ki travnik gnoji in zastira svetloлюбne rastlinske vrste.

Travnikov se ne požiga.	Posledica požiganja je mineralizacija hranljivih snovi v tleh in povečana količina razpoložljivega dušika v tleh, zato se spreminja rastlinska sestava travnika. Visoke temperature v tleh uničijo prisotne organizme.
Travnikov se ne apni.	Z apnenjem travnikov se spremeni pH tal, kar vpliva na spremembo vrstne sestave travnika.

2. 2. 8 KLJUČNI ZAKONODAJNI PREDPISI IN ZAHTEVE

V nadaljevanju so na kratko povzeti ključni zakonodajni predpisi in zahteve, ki jih kmetje morajo upoštevati ob izvajanju kmetijske dejavnosti na projektnih območjih Dravinjska dolina, Dravinja s pritoki ter Ličenca pri Poljčanah.

2.2.8.1. Predpisi s področja kmetijstva

Zahteve Pogojenosti

DKOP 2 – Barja in močvirja (ohranjanje)

DKOP 4 – Varovalni pasovi ob vodotokih (prepoved napajanja živine direktno ob vodotokih, ohranjanje priobalnega pasu).

DKOP 8 – Invazivne tujerodne rastline (v primeru pojavljanja ITR obvezno izvajanje ukrepov, ki preprečuje cvetenje in semenenje).

DKOP 9 – Ohranjanje trajnih travnikov (prepovedano spreminjanje travniške rabe v katero od drugih kmetijskih rab ali dopuščanje zaraščanja).

Zahteve KOPOP

V kolikor se kmet prostovoljno odloči za izvajanje katerega od dveh ciljnih naravovarstvenih KOPOP operacij, mora upoštevati:

Posebni traviščni habitati (HAB)

Izvajanje zahteve omogoča travniškim vrstam in habitatnim tipom, da nemoteno in uspešno izvedejo svoj razvojni cikel (cvetijo, semenijo). Časovno omejena košnja prispeva k zaustavitvi trenda izgube vrstno bogatih travnikov, ki je posledica prezgodnje in prepogoste košnje.

- ❖ HAB KOS: Košnja/paša ni dovoljena do 30. 6. – obvezna zahteva
 - Raba (košnja in paša) se izvaja od 30. maja tekočega leta.
 - Če se izvaja košnja, je potrebno tudi spravilo travinja.
 - Mulčenje se ne izvaja skozi vse leto.

- ❖ HAB_ORGG: Gnojenje samo z organskimi gnojili v omejeni količini – obvezna zahteva
 - Letni vnos dušika iz organskih gnojil ne sme preseči 40 kg na ha.
 - Kot izpolnjevanje obvezne zahteve se šteje tudi, če se na GERK gnojila ne uporabljajo.
- ❖ HAB_MRVA Spravilo mrve s travinja – izbirna zahteva
 - Za kmetije, ki ne delajo travne silaže.
- ❖ HAB_NPAS: Za GERK-e, velikosti najmanj 0,3 ha, v tekočem letu na travniku površina strnjenelega nepokošenega pasu, ki se pokosi naslednje leto, znaša 5 do 10 % površine travnika – izbirna zahteva
 - Košnja in spravilo nepokošenega pasu se izvede po 30. 5. naslednje leto, paša ni dovoljena.

Traviščni habitati metuljev (MET)

Izvajanje zahteve prispeva k ohranjanju ustreznega življenjskega prostora za metulje mravljiščarje, s čimer se ohranjajo populacije metuljev mravljiščarjev in travniških habitatnih tipov, ki uspevajo na tleh, revnih s hranili. Prispeva tudi k ohranjanju in povečanju možnosti preživetja ogroženih vrst žuželk in drugih malih živali na travniku.

- ❖ MET_KOS: Košnja/paša ni dovoljena med 15. 6. in 15. 9. – obvezna zahteva
 - Če se izvaja košnja, je obvezno spravilo travinja.
 - Gnojenje in mulčenje ni dovoljeno čez vse leto.
- ❖ MET_NPAS: Za GERK-e, velikosti najmanj 0,3 ha, v tekočem letu na travniku površina strnjenelega nepokošenega pasu, ki se pokosi naslednje leto, znaša 5 do 10 % površine travnika - obvezna zahteva
 - Na nepokošenem pasu paša ni dovoljena.
 - Na skico travnika se vriše lokacija nepokošenega pasova.
 - Košnja in spravilo nepokošenega pasu se izvede po 15. septembru naslednje leto.
 - Nepokošen pas ne sme biti dve leti zapored na istem delu površine.
- ❖ MET_MRVA: Spravilo mrve s travinja – izbirna zahteva
 - Za kmetije, ki ne delajo travne silaže.

2.2.8.2. Predpisi s področja varstva narave

V kolikor je znotraj varstvenih območij načrtovan poseg, za katerega je predpisan postopek predhodne presoje oz. dovoljevanja, mora lastnik zemljišča za tak poseg predhodno pridobiti predpisano dovoljenje oz. soglasje. Na tem mestu želimo posebej opozoriti na manjše posege (ki ne zahtevajo gradbenega dovoljenja), za katere se v praksi kaže, da se velikokrat izvedejo brez predhodne presoje in dovoljenja.

Gre predvsem za posege, ki so navedeni na Prilogi 10 Pravilnika o presoji sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja (UL RS št. 130/04 s

spremembami) in za katere je pred izvedbo potrebno pridobiti dovoljenje za poseg v naravo, ki ga izda lokalno pristojna upravna enota:

- zasipavanje ali poplavljanje močvirnih predelov, depresij in vodnih teles,
- komasacije, posledica katerih so agromelioracije ali sprememba kmetijske rabe iz travniške v njivsko ali trajne nasade,
- izvajanje vzdrževalnih del na vodnih ali priobalnih zemljiščih in
- redčenje ali odstranjevanje obrežne vegetacije.

Specifičen režim varstva velja tudi za naravne vrednote. Ali ima lastnik na svojem zemljišču naravno vrednoto ali ne, se lahko preveri v različnih grafičnih pregledovalnikih:

- Naravovarstvenem atlasu (<https://www.naravovarstveni-atlas.si/web/DefaultNvaPublic.aspx>),
- Atlasu okolja (http://gis.arso.gov.si/atlasokolja/profile.aspx?id=Atlas_Okolja_AXL@Arso) ali
- Javnem pregledovalniku grafičnih podatkov MKGP (GERK pregledovalnik) (https://rkg.gov.si/GERK/WebViewer/#map_x=500000&map_y=100000&map_s_c=1828571&layers=null,highlight,DOF-client,DOF_datumi,REZI-250_16,REZI-25_16,REZI-5_16,GERK_SDO).

Podrobnejši varstveni režimi so zapisani v Prilogi 4 Pravilnika o določitvi in varstvu naravnih vrednot (UL RS št. 111/04 s spremembami). Na splošno pa lahko rečemo, da na naravni vrednoti ni dovoljeno izvajati nikakršnih aktivnosti, ki bi naravno vrednoto uničile ali ji poslabšale stanje.

Z Odlokom o razglasitvi naravnih znamenitosti in nepremičnih kulturnih ter zgodovinskih spomenikov na območju občine Slovenska Bistrica (Uradni list RS, št. 21/1992) so bili na projektnih območjih razglašeni trije krajinski parki. Znotraj projektnega območja Dravinjska dolina in Dravinja s pritoki se nahajata Krajinski park Štatenberg in Krajinski park Boč – Donačka gora. V projektnem območju Ličenca pri Poljčanah se nahaja Krajinski park Žabljek. Varstveni režim je opredeljen v Strokovnih osnovah za razglasitev naravnih znamenitosti v občini Slovenska Bistrica.

Varstveni režim za Krajinski park Boč – Donačka gora prepoveduje izkoriščanje poljedelskih in gozdnih površin za gospodarske namene na način, ki niso v skladu s tradicionalno rabo prostora. Prepovedano je tudi posegati v kmetijsko zemljišče tako, da se bistveno spremeni izgled krajine in uporabljati agrokemična sredstva za zatiranje in uničevanje rastlin in živali zunaj obdelovalnih površin.

V Krajinskem parku Štatenberg je v ožjem zavarovanem območju prepovedano uničevanje rastlinstva in živalstva ali slabšanje njihovih življenjskih razmer. Prav tako je prepovedana sprememba konfiguracije terena in vodnega režima. V širšem zavarovanem območju se lahko poljedelske in gozdne površine še nadalje izkoriščajo v skladu s tradicionalno rabo prostora.

V Krajinskem parku Žabljek je prepovedano požiganje travišč, trstišč in grmičevja ter uporabljati agrokemična sredstva za zatiranje in uničevanje rastlin in živali zunaj obdelovalnih površin.

Vsi posegi v krajinske parke so možni le s predhodnim soglasjem pristojnih enot Zavoda za varstvo kulturne dediščine in Zavoda Republike Slovenije za varstvo narave.

2. 3 KMETIJSKI VIDIK OBMOČJA

2. 3. 1 NARAVNE DANOSTI ZA KMETOVANJE IN OMEJITVE TER PRILOŽNOSTI NA PROJEKTHNIH OBMOČJIH

Območje travišč Štajerske, ki poleg Volček pri Celju, zajema območje Dravinjske doline, Dravinje s pritoki in Ličence pri Poljčanah, je zelo raznoliko. Na območju Dravinjske doline in Dravinje s pritoki imamo čista ravninska območja, na delih tudi rahlo hribovita, medtem ko je območje Ličence pri Poljčanah v večini rahlo do zmerno hribovito območje.

Podobo območja Dravinjske doline in Dravinje s pritoki je skozi tisočletja ustvarila reka Dravinja. S svojimi nanosi je ustvarila hranljiva tla, zato je večina območja zelo primerna za kmetijsko proizvodnjo. Zaradi pogostih poplav so na ravnici ob reki skoraj v celoti trajni travniki, na nekoliko višjih legah pa njivske površine. Naselja so odmaknjena na višje ležeči rob doline, kjer jih poplave ne dosežejo. Na poplavni ravnici je na nekaterih trajnih travnikih zaradi zastajanja vode pogosto težko pridelati primerno krmo za živino. Stalno zastajanje vode in tudi zamočvirjenje terena vpliva na znatne težave pri ustreznih in pravočasnih kmetijskih obdelavi. V preteklosti so zato z ureditvijo jarkov za odvodnjavanje vode zagotavljali primernejše kmetijsko zemljišče za rastlinsko pridelavo.

Zaradi uvrščenosti v območje Nature 2000 imajo kmetije kar precej omejitev in tudi nekatere priložnosti. Kmetovanje na Naturi 2000 nudi kmetijam možnost dodatnega vira dohodka. Za ohranjanje biodiverzitete na travniških površinah so v okviru kmetijsko-okoljsko-podnebnih plačil (KOPOP) sprejeti ukrepi za varovanje posebnih traviščnih habitatov (HAB) in traviščnih habitatov metuljev (MET). Kmetije se v ukrepe lahko vključijo prostovoljno, kar predstavlja prednost pred kmetijami izven območja Nature 2000. Prav tako se lahko kmetije s primernimi travniki vključijo v projekt LIFE-IP NATURA.SI in pridobijo za nadstandardno obdelavo še finančno nadomestilo oz. brezplačno uporabo mehanizacije za spravilo travinja.

Na območju prevladujejo govedorejske kmetije, ki za svojo živino potrebujejo kakovostno krmo. Največjo težavo jim predstavlja uvrstitev v območje OOTT (okoljsko občutljivo trajno travinje), ki je določeno na tistih območjih Natura 2000, kjer je stanje travniških vrst in habitatnih tipov slabo in jih je zato potrebno varovati. Na takih travnikih je prepovedano spreminjanje rabe trajnega travinja (1300), travinja z razpršenimi neupravičenimi značilnostmi (1320) ter ekstenzivnih oz. travniških sadovnjakov (1222) v druge kmetijske ali nekmetijske rabe. V nasprotnem primeru je kmetija deležna znižanj izplačil v skladu s predpisom, ki ureja izvedbo ukrepov kmetijske politike (IAKS uredba), površine pa mora najkasneje do vložitve zbirne vloge za naslednje leto ponovno spremeniti v rabo 1300, 1320 ali 1222. Zaradi prepovedi spreminjanja rabe, kmetije težje kolobarijo na svojih njivskih površinah. Na kmetijah je bila v preteklosti praksa, da so po nekaj letih obdelave njivsko površino zatravili in v njivsko uporabo preorali drugo zatravljeno površino. Na tak način so na njivskih površinah izvajali varovanje pred prevelikim pojavom škodljivih organizmov in razrastom plevelnih rastlin, s tem je bila potreba po uporabi fitofarmaceutskih sredstev manjša. Takšno kolobarjenje s površinami je koristilo tudi tlom, saj preozek kolobar na njivah povzroča tveganje za preveliko črpanje posameznih hranilnih snovi in dolgoročno siromašenje tal.

Kmetije, ki pasejo živino na območju ohranjanja travniških habitatov metuljev znotraj Nature 2000 Ličenca pri Poljčanah in Dravinja s pritoki, se ne morejo vključiti v ukrep Dobrobit živali – operaciji DŽ govedo in DŽ drobnica. Paša goveda ali drobnice v primeru vključitve v Dobrobit živali namreč na tem območju ni dovoljena med 15. junijem in 15. septembrom, zaradi tega kmetije ne morejo izpolnjevati pogoja neprekinjene paše najmanj 120 dni med 1. aprilom in 15. novembrom pri govedu in pogoja neprekinjene paše 210 dni med 15. marcem in 30. novembrom pri drobnici. Isto velja za kmetije, ki pasejo drobnico na območju posebnih travniških habitatov znotraj Nature 2000 Ličenca pri Poljčanah. Paša goveda in drobnice na tem območju ni dovoljena do 30. maja, zato kmetije ne morejo izpolnjevati pogoja neprekinjene paše 210 dni med 15. marcem in 30. novembrom. Dodatne omejitve jim predstavljajo poplave reke Dravinje in potoka Ličence, katere odnašajo zemljo, nanašajo mulj, onemogočajo nemoteno delo s kmetijskimi stroji. Zaradi dalj časa stoječe vode na površini, lahko krma postane oporečna za živali, v njej se pojavijo zajedavci, ki imajo negativen vpliv na živali, ter kmetu povzročijo dodatne stroške zdravljenja živine. Večkrat se zgodi, da poplave odnesejo pokošeno krmo na druge nepokošene površine, kar predstavlja izgubo krme za vse kmete, ki obdelujejo površine na takem območju.

2. 3. 2 ZNAČILNOSTI KMETIJ

Kmetije na tem območju so usmerjene predvsem v govedorejo (prireja mleka, krave dojilje in pitanci). V spodnji tabeli so prikazane vse kmetije, ki so v letu 2019 na dan 1.2.2019 redile živali ter oddale zbirno vlogo in so obdelovale svoje površine znotraj obravnavanih območjih Natura 2000.

Če je kmetija redila živali v turnusni reji (prašiči, perutnina), se je upošteval skupni GVŽ turnusov znotraj celega leta, tudi če na KMG ni bilo živali na dan 1.2.2019 (vir podatkov je ARSKTRP) (tabela 3).

Tabela 3: Stanje GVŽ na obravnavanih projektnih območjih v letu 2019 (tabela je tudi v Prilogi 2)

Območje	Skupno št. kmetij z živalmi	Skupni GVŽ	št. kmetij z gov.	GVŽ govedo	št. kmetij s prašiči	GVŽ prašiči	št. kmetij z drob.	GVŽ drobnica	št. kmetij s kopitarji	GVŽ kopitarji	št. kmetij s perut.	GVŽ perutnina	št. kmetij z jelen.	GVŽ jelenjad	št. kmetij z drugimi živalmi	GVŽ drugo
Dravinja s pritoki	183	2.785,08	153	2.614,10	77	88,26	9	13,50	7	18,50	105	44,59	1	6,00	4	0,14
Dravinjska dolina	310	4.967,64	259	4704,95	131	126,47	16	24,45	16	34,50	190	62,08	2	15,00	7	0,18
Ličenca pri Poljčanah	168	3.493,34	151	3.329,75	78	37,26	7	10,50	9	15,00	106	100,62	0	0,00	3	0,20

Zaradi opuščanja kmetovanja malih kmetij se je povečala povprečna velikost večjih kmetij. Takšen trend je prisoten tudi drugod po Sloveniji.

Tabela 4 predstavlja primerjavo števila kmetij in njihovih površin med leti 2009 in 2019. Na območjih Dravinje s pritoki in Dravinjske doline pa se kaže zmanjšanje kmetij, ki obdelujejo svoje površine znotraj obeh območij in zmanjšanje skupnih kmetijskih površin, ki jih te kmetije obdelujejo. Na območju Dravinjske doline je bilo zmanjšanje kmetij do leta 2019 za slabih 5 % in površin za dobre 3 %, povprečna velikost kmetij pa se je za

malenkost povečala. Največje zmanjšanje števila kmetij je na območju Dravinje s pritoki, skoraj za 8 %, za slabe 3 % se je zmanjšala tudi skupna površina v obdelavi teh kmetij. Povprečna velikost kmetije se je povečala za dobrih 5 %. Zaradi opuščanja kmetovanja malih kmetij se je povečala povprečna velikost večjih kmetij, zmanjšala se je tudi velikost površin v uporabi.

Na območju Ličenca pri Poljčanah se je število kmetij do leta 2019 povečalo za skoraj 9 %, kmetije pa obdelujejo za slabih 23 % več površin, kot v letu 2009. Posledično se je povečala tudi povprečna velikost kmetije za slabih 13 %.

Tabela 4: Analiza površin na kmetijo in primerjava med leti 2009 in 2019

Površine	Dravinja s pritoki	Dravinjska dolina	Ličenca pri Poljčanah
Število kmetij 2009	253	433	213
Ha 2009	2.420	3.869	1.924
Povprečje ha/kmetijo 2009	9,57	8,94	9,03
Število kmetij 2019	234	413	232
Ha 2019	2.354	3.744	2.363
Povprečje ha/kmetijo 2019	10,06	9,07	10,18

2. 3. 3 TREND KMETOVANJA

Kmetijska politika je naravnana v razvoj večjih kmetij. Majhne kmetije se ne morejo širiti, prav tako so neuspešne pri kandidiranju na razpisih (ne dosežejo zadostnega števila vstopnih točk). Tako se tudi na območju Dravinjske doline in Ličence pri Poljčanah večje kmetije širijo in večajo svojo proizvodnjo. Zaradi vedno večjih stroškov in vse nižjih odkupnih cen mesa in kmetijskih proizvodov je intenziviranje proizvodnje kmetij nujno, da lahko sploh preživijo.

Večina manjših kmetij je v opuščanju, saj razen proizvodnje za lastne potrebe, dohodka s takšne kmetije praktično ni. Kmetije, ki so opustile kmetovanje, dajo svoje površine v najem večjim kmetijam, ali pa jih prepustijo zaraščanju (posebej na bolj strmih terenih).

2. 3. 4 ODNOS KMETOV DO IZVAJANJA SONARAVNIH PRAKS

Kmetje se zelo različno odzivajo na izvajanje sonaravnih praks. Na eni strani imamo kmetije (še posebej je potrebno izpostaviti ekološke kmetije), ki so naravovarstveno zelo ozaveščene ter s srcem in dušo kmetujejo sonaravno. Na drugi strani se najdejo posamezniki, ki jim ni veliko mar za naravo, oz. ne znajo pravilno ravnati z naravo.

Največ pa je kmetij, ki se zavedajo pomena ohranjanja narave, vendar zaradi preživetja kljub temu intenzivirajo kmetijsko pridelavo. Take kmetije v primeru vključitve v KOPOP s trenutnim finančnim nadomestilom MET ali HAB ne morejo pokriti izpada proizvodnje in zaradi tega izgubljenega dohodka.

2. 3. 4. 1 Kratak povzetek anket kmetov/dosedanjih pogovorov z njimi (kaj izpostavljajo glede tehnoloških izzivov)

Po pogovorih s kmeti na območjih Travišč Štajerske, kmetje izpostavljajo oteženo delo zaradi težkih ilovnatih tal, poplav ter odnašanja kmetijske zemlje kot posledico vodne erozije reke Dravinje. Tla so ponekod nasičena z vodo, oteženo je delo s kmetijskimi stroji. Na mokrotnih travnikih raste po večini nekvalitetna ali celo škodljiva krma za živino. Zaradi poplav in spomladanskega slabega vremena veliko kmetij na območju ohranjanja metuljev ne more opraviti prve košnje do 15.6., saj tla niso primerno osušena za strojno obdelavo. To posledično pomeni, da bi v celoti ostali brez pridelka oz. je krma brez krmne vrednosti ali celo zdravstveno oporečna za živali. To je pri kmetih tudi glavni razlog, zakaj na teh površinah ne želijo izvajati KOPOP ukrepa za ohranjanje metuljev.

Kmetje izpostavljajo tudi omejitve, ki jim jo predstavlja območje OOTT, kjer je prepovedano preoravanje trajnih travnikov. Ukrep OOTT je eden od ukrepov t.i. Zelene komponente in je namenjen varstvu trajnih travnikov na območjih, kjer je stanje le-teh slabo oz. nezadostno. Na tem območju pa imamo intenzivne govedorejske kmetije, ki za svojo živino potrebujejo kvalitetno krmo. Kmetom na območju Travišč Štajerske primanjkuje njivskih površin, na katerih bi pridelovali žita, koruzo ter sejane trave.

Precej kmetij je že opustilo živinorejo, svoje površine so dali v najem okoliškim govedorejskim kmetijam. Večje kmetije bi lažje vključile kakšno površino v KOPOP ali kakšen naravovarstveni projekt, vendar na najetih površinah zaradi sankcij v primeru zmanjšanja površin tega ne upajo. Odpoved najemne pogodbe se namreč ne šteje za višjo silo, kmet pa je v primeru zmanjšanja obveznosti sankcioniran.

2. 3. 4. 2 Seznam tehnoloških izzivov

Dejstvo je, da je krma iz travnikov, ki so vključeni v KOPOP operaciji HAB in MET s kmetijskega vidika slabše kakovosti oz. ima slabšo krmno vrednost. Pri operaciji HAB je slabše kvalitete prva košnja (saj gre za pozno prvo košnjo), pri operaciji MET, kjer je prepoved košnje v poletnih mesecih od 15.6 do 15.9, kar predstavlja velik del vegetacije, pa je slabše krmne vrednosti septembrska košnja. V primeru, da zaradi slabega vremena v jeseni kmet ne more opraviti košnje, takšna trava drugo leto ni več primerna za krmo živalim.

Kmetje se velikokrat sprašujejo tudi, kaj storiti s takšno neustrezno krmo. Tudi na tem področju se pojavljajo nove rešitve in priložnosti. V Sosednji Avstriji manj kvalitetno suho krmo predelujejo v krmne pelete za prašiče in divjačino. Povpraševanje po senenih peletih kot prašičji krmi se tam opazno povečuje.

2. 3. 5 PREDLAGANI UKREPI PRILAGOJENE KMETIJSKE PRAKSE

Dejavnike ogrožanja, ki so navedeni v poglavju 2.2.6. lahko pomembno zmanjšamo oz. omilimo z izvajanjem prilagojenih kmetijskih praks, ki v celoti upoštevajo ekološke zahteve vrst in habitatnih tipov.

2. 3. 5. 1 Kmetijsko okoljska podnebna plačila (KOPOP)

Shema Kmetijsko okoljskih in kmetijsko podnebnih plačil (KOPOP) obsega tudi nekatere t.i. ciljne naravovarstvene ukrepe, ki prispevajo k ohranjanju ogroženih vrst. Na projektnih območjih Dravinjska dolina, Dravinja s pritoki in Ličenca pri Poljčanah je ključno, da se kmete vzpodbuja k izvajanju KOPOP operacij »Posebni traviščni habitati – HAB« in »Traviščni habitati metuljev – MET«.

Kmetija, ki se želi vključiti v katero izmed teh dveh operacij mora izpolnjevati naslednje pogoje:

- kmetija vključi vsaj 0,3 ha travniških površin (raba 1300);
- vključen je lahko celi ali del GERK-a;
- celotno obdobje na isti površini;
- povprečna letna obtežba z živino od 0 do 1,5 GVŽ travojedih živali na ha kmetijskih površin;
- vodenje evidenc o delovnih opravilih;
- opravljeno mora imeti predhodno usposabljanje;
- redno letno usposabljanje.

Posebni traviščni habitati (HAB)

Izvajanje zahteve omogoča travniškim vrstam in habitatnim tipom, da nemoteno in uspešno izvedejo svoj razvojni cikel (cvetijo, semenijo). Časovno omejena košnja prispeva k zaustavitvi trenda izgube vrstno bogatih travnikov, ki je posledica prezgodnje in prepogoste košnje.

- ❖ HAB KOS: Košnja/paša ni dovoljena do 30. 6. – obvezna zahteva
 - Raba (košnja in paša) se izvaja od 30. maja tekočega leta.
 - Če se izvaja košnja, je potrebno tudi spravilo travinja.
 - Mulčenje se ne izvaja skozi vse leto.
- ❖ HAB ORGG: Gnojenje samo z organskimi gnojili v omejeni količini – obvezna zahteva
 - Letni vnos dušika iz organskih gnojil ne sme preseči 40 kg na ha.
 - Kot izpolnjevanje obvezne zahteve se šteje tudi, če se na GERK gnojila ne uporabljajo.
- ❖ HAB MRVA Spravilo mrve s travinja – izbirna zahteva
 - Za kmetije, ki ne delajo travne silaže.

- ❖ HAB NPAS: Za GERK-e, velikosti najmanj 0,3 ha, v tekočem letu na travniku površina strnjenelega nepokošenega pasu, ki se pokosi naslednje leto, znaša 5 do 10 % površine travnika – izbirna zahteva
- Košnja in spravilo nepokošenega pasu se izvede po 30. 5. naslednje leto, paša ni dovoljena.

Traviščni habitati metuljev (MET)

Izvajanje zahteve prispeva k ohranjanju ustreznega življenjskega prostora za metulje mravljiščarje, s čimer se ohranjajo populacije metuljev mravljiščarjev in travniških habitatnih tipov, ki uspevajo na tleh, revnih s hranili. Prispeva tudi k ohranjanju in povečanju možnosti preživetja ogroženih vrst žuželk in drugih malih živali na travniku.

- ❖ MET KOS: Košnja/paša ni dovoljena med 15. 6. in 15. 9. – obvezna zahteva
 - Če se izvaja košnja, je obvezno spravilo travinja.
 - Gnojenje in mulčenje ni dovoljeno čez vse leto.
- ❖ MET NPAS: Za GERK-e, velikosti najmanj 0,3 ha, v tekočem letu na travniku površina strnjenelega nepokošenega pasu, ki se pokosi naslednje leto, znaša 5 do 10 % površine travnika - obvezna zahteva
 - Na nepokošenem pasu paša ni dovoljena.
 - Na skico travnika se vriše lokacija nepokošenega pasova.
 - Košnja in spravilo nepokošenega pasu se izvede po 15. septembru naslednje leto.
 - Nepokošen pas ne sme biti dve leti zapored na istem delu površine.
- ❖ MET MRVA: Spravilo mrve s travinja – izbirna zahteva
 - Za kmetije, ki ne delajo travne silaže.

2. 3. 5. 2 Kmetije ohranjamo travnike Štajerske

V sklopu projekta LIFE integriranega projekta za okrepljeno upravljanje Nature 2000 v Sloveniji [LIFE integrated project for enhanced management of Natura 2000 in Slovenia] LIFE17 IPE/SI/000011 - LIFE-IP NATURA.SI in Grant Agreement LIFE17 IPE/SI/000011 LIFE-IP NATURA.SI je na spletnih straneh www.kgz-ptuj.si/Novice-in-izobrazevanja/Projekti/LIFE-IP-NATURASI in www.natura2000.si od 13. 4. 2022 objavljen javni poziv za vključitev v omenjeni projekt. Javni poziv bo objavljen do porabe sredstev (zaključek javnega poziva bo objavljen na spletnih mestih).

Vlagatelji lahko oddajo vloge za vključitev v aktivnosti projekta za naslednje sklope:

1. sklop A – prilagojeno kmetovanje
 - oprema oz. mehanizacija za brezplačno uporabo (kosilnica, balirka, sušilnica za bale ...)
2. sklop B – prilagojeno kmetovanje
 - finančno nadomestilo za zagotavljanje ustreznega upravljanja s kmetijskimi zemljišči;
3. sklop C – najem in odkup zemljišč

Prilagojeno kmetovanje na površinah za ohranjanje metuljev mravljiščarjev se bo izvajalo na način:

- košnja in paša se ne izvaja med 15. junijem in 15. septembrom;
- mulčenje in gnojenje se ne izvaja skozi vse leto;
- če se izvaja košnja, krma ne sme ostati na travinju;
- apnenje se ne izvaja;
- ohranja se naravni relief in značaj travnikov;
- trava pred spravilom na travniku odleži vsaj 2 dni.

Prilagojeno kmetovanje na površinah za ohranjanje tarčnih habitatnih tipov se bo izvajalo na način:

- košnja in paša se izvaja po 30. maju;
- mulčenje se ne izvaja;
- gnojenje z organskimi gnojili je omejeno na 40 kg dušika iz organskih gnojil na hektar;
- če se izvaja košnja, krma ne sme ostati na travinju;
- apnenje se ne izvaja;
- ohranja se naravni relief in značaj travnikov;
- trava pred spravilom na travniku odleži vsaj 2 dni.

3 IZVEDBENI NAČRT SVETOVANJA

Za projektna območja Dravinjska dolina, Dravinja s pritoki in Ličenca pri Poljčanah so bile z namenom ciljnega svetovanja pripravljene tudi grafične podlage, ki so dostopne na spletni strani Natura 2000 ([rezultati](#), pod zavihkom Akcija C.4: Kmetijstvo) oziroma na linku: [Dravinjska dolina](#).

Vpogled v podatke o kmetijah je za terenske kmetijske svetovalce mogoč na spletni strani MKGP portal z vstopom v aplikacijo registra kmetijskih gospodarstev. V pregledovalniku grafične aplikacije ima ta spletna stran tudi možnost dodajanja in pregledovanja shp slojev, kar lahko pripomore k natančnejšemu svetovanju kmetijam. Kmetijski svetovalec si mora predhodno pridobiti uporabniško ime in geslo na <https://rkq.gov.si/vstop/>. Navodilo za prijavo in nalaganje slojev se nahaja v Prilogi 3.

3. 1 PRIORITETNA OBMOČJA ZA IZVAJANJE UKREPOV

Projektna območja Dravinjska dolina, Dravinja s pritoki in Ličenca pri Poljčanah so razdeljena na prioritete površine svetovanja glede na naravovarstvene prioritete ukrepanja. Te prioritete površine so bile določene na podlagi ovrednotenja stanja ohranjenosti in primernosti površin za izvajanje ukrepov za ohranjanje HT 6510 ter strašničinega in temnega mravljiščarja.

Kmetijam je potrebno nameniti pravi način svetovanja, saj imajo ključno vlogo pri ohranjanju biotske pestrosti na kmetijskih površinah. Ker že imamo izkušnje iz podobnega projekta LIFE TO GRASSLANDS, lahko le-te uporabimo v tem projektu. Kot najboljši pristop do kmetij se je v projektu LIFE TO GRASSLANDS izkazal način terenskega individualnega svetovanja o pomenu in načinu ohranjanja vrstno pestrih ekstenzivnih travnikov in visokodebelnih travniških sadovnjakov. Promocija projekta je potekala intenzivno tudi ob izpolnjevanju zbirnih vlog za subvencije. Delu kmetij smo pripravili individualne načrte gospodarjenja kmetijskega gospodarstva, ki so vsebovali analizo stanja in strategijo razvoja kmetije za naslednjih 10 let, poseben poudarek pa je bil namenjen upravljanju suhih travnišč. Ugotovili smo tudi, da je kmetijam potrebno ponuditi vizijo razvoja in povečati interes za trajnostno rabo travnišč s povezovanjem kmetij in njihove ponudbe v kolektivno blagovno znamko. Kmetijam je bilo v okviru projekta na razpolago več delavnic, ki so bile dobro obiskane. Organiziran je bil tudi ogled dobrih praks v sosednji Avstriji.

Z namenom povečevanja vpisa kmetijskih gospodarstev v operacije ukrepa KOPOP so kmetijam v okviru vsakoletnih izobraževanj, ki potekajo pred začetkom roka za oddajo zbirnih vlog in so potrebna za vpis kmetijskih gospodarstev v ukrep KOPOP, predstavljeni tudi naravovarstveni ukrepi z vsemi novostmi, v katere se lahko vključijo kmetije na območju Nature 2000, torej tudi možnostjo vpisa projektnih ukrepov. Kmetijam, ki to želijo, se ukrepi predstavijo še bolj podrobno v okviru individualnega svetovanja.

Iz analize stanja rabe kmetijskih zemljišč je razvidno, da smo imeli v primerjalnih letih 2009 in 2019 na tem območju nizke vpise v naravovarstvene KOPOP ukrepe MET in HAB. V letu 2009 je bila znotraj območja Dravinjske doline in Dravinje s pritoki v obe naravovarstveni operaciji vpisana le ena kmetija z 0,17 ha travniških površin v MET in 0,39 ha v HAB. Do leta 2019 se je vpis nekoliko povečal. V operacijo Traviščni habitati metuljev (MET) so bile vključene 3 kmetije, ki so znotraj obvezne zahteve MET_KOS obdelovale 5,51 ha trajnih travnikov, v obvezni zahtevi MET_NPAS pa je bilo vključenih 4,84 ha. Ena kmetija je imela na svojih površinah izbrano tudi izbirno zahtevo MET_MRVA z 0,95 ha trajnih travnikov. Operacijo Posebni traviščni habitati (HAB) sta z izbirnimi zahtevami izvajali dve kmetiji s petimi GERK-i in 2,27 ha površine. Ena kmetija je na vseh površinah znotraj operacije izvajala tudi izbirno zahtevo HAB_MRVA (1,54 ha). Na območju Ličence pri Poljčanah sta bili v letu 2009 v HAB vključeni 2 kmetiji s skupno 5,11 ha, v MET ni bila vključena nobena kmetija. V letu 2019 na območju ni bilo kmetij z vpisom v naravovarstvene KOPOP ukrepe. Zaradi slabih predhodnih rezultatov smo se odločili, da bomo kmetije intenzivneje obveščali o možnostih vpisa v KOPOP.

Vse kmetije, ki obdelujejo prioritete površine (določene s strani strokovnjakov, za namene projekta LIFE-IP NATURA.SI), so bile o posebnosti njihovih travnikov obveščene z dopisom. Najboljši pristop k svetovanju je obisk kmetije na terenu ter ob sprehodu čez travnik kmetu pokazati, kaj želimo varovati in zakaj. V primeru, da se pojavi potreba po poglobljeni razpravi, se lahko organizirajo delavnice za manjše skupine. Prednostno smo obiskovali kmetije, ki imajo travnike na območjih ugotovljenih prioritet za ohranjanje metuljev (prioriteta 1 in 2), kasneje pa še prioritete habitatov in prioritete 3 za metulje. Prav tako smo med prvimi obiskali kmetije, katere so že v naprej pokazale interes za vključitev svojih površin v projekt in tiste kmetije, ki so opustile živinorejo in jim prilagojena košnja ne predstavlja izpada krme. Na tak način smo povečali vpis v naravovarstvene KOPOP ukrepe ter vzbudili zanimanje za projekt pri kmetijah. Svetovanje poteka skozi celo leto, najbolj intenzivno pa v času pred subvencijsko kampanjo in med njo. Svetovanje za vključitev površin v projekt bo potekalo do konca trajanja projekta oz. do porabe finančnih sredstev. Še naprej se bo spodbujal vpis v naravovarstvene KOPOP, ki predstavljajo osnovo za naravi prijazno prilagojeno kmetovanje.

3. 1. 1 PRIORITETNA OBMOČJA ZA IZVAJANJE UKREPOV ZA HT 6510 NA OBMOČJU DRAVINJSKE DOLINE IN DRAVINJE S PRITOKI

Obraavnani projektni območja sta razdeljeni na dve prioritetni območji za izvajanje ukrepov za HT 6510 (Erjavec in sod., 2020).

V prioriteto 1 so uvrščeni:

- dobro ohranjeni tarčni HT (ugodno stanje HT, hranilne rastline tarčnih vrst metuljev, prisotne rastline značilnice dobro ohranjenih HT,...) iz zadnjega kartiranja habitatnih tipov na projektnem območju (Petrinec, 2019) in

- območja prostorskih ureditev državnega pomena z omilitvenimi ukrepi nosilcev urejanja prostora s področja ohranjanja narave: Državni prostorski načrt za vodnogospodarsko ureditev Dravinje od Stogovcev do Koritnega.

V prioriteto 2 so uvrščeni:

- slabše ohranjeni tarčni HT (križanci z zaraščanji, gojenimi travniki, invazivnimi vrstami, ruderalnimi združbami,...) iz zadnjega kartiranja habitatnih tipov na projektnem območju (Petrinec, 2019) in
- travniki na območju naravnih vrednot - mokrotni travniki.

Tabela 5: Površine posameznih prioriteten območij za izvajanje ukrepov za HT 6510 na območju Dravinjske doline in Dravinje s pritoki

Prioriteta	Površina (ha)
1	55,6
2	94,7
SKUPAJ	150,3

Prioritetna območja v Dravinjski dolini in Dravinji s pritoki predstavljajo 13 % vseh trajnih travnikov (raba 1300 na dan 31. 5. 2022) na teh območjih.

3. 1. 2 PRIORITETNA OBMOČJA ZA IZVAJANJE UKREPOV ZA HT 6510 NA OBMOČJU LIČENCE PRI POLJČANAH

Obravnavana projektna območja so razdeljena na dve prioritetni območji za izvajanje ukrepov za HT 6510 (Erjavec in sod., 2020).

V prioriteto 1 so uvrščeni:

- dobro ohranjeni tarčni HT (ugodno stanje HT, hranilne rastline tarčnih vrst metuljev, prisotne rastline značilnice dobro ohranjenih HT,...) iz zadnjega kartiranja habitatnih tipov na projektnem območju (Petrinec, 2019).

V prioriteto 2 so uvrščeni:

- slabše ohranjeni tarčni HT (križanci z zaraščanji, gojenimi travniki, invazivnimi vrstami, ruderalnimi združbami,...) iz zadnjega kartiranja habitatnih tipov na projektnem območju (Petrinec, 2019).

Tabela 6: Površine posameznih prioriteten območij za izvajanje ukrepov za HT 6510 na območju Ličence pri Poljčanah

Prioriteta	Površina (ha)
1	38,8
2	18,8
SKUPAJ	57,6

Prioritetna območja v Ličenci pri Poljčanah predstavljajo 7,2 % vseh trajnih travnikov (raba 1300 na dan 31. 5. 2022) na tem območju.

3. 1. 3 PRIORITETNA OBMOČJA ZA IZVAJANJE UKREPOV ZA STRAŠNIČINEGA IN TEMNEGA MRAVLJIŠČARJA NA OBMOČJU DRAVINJSKE DOLINE, DRAVINJE S PRITOKI IN LIČENCE PRI POLJČANAH

Obravnavana projektna območja so razdeljena na tri prioriteta območja za izvajanje ukrepov za strašničinega in temnega mravljiščarja.

V prioriteto 1 so uvrščene:

- površine na katerih sta bila strašničin in/ali temni mravljiščar prisotna v letih 2019 in/ali 2020.

V prioriteto 2 so uvrščene:

- površine na katerih je prisotna zdravilna strašnica in/ali za katere obstajajo podatki o pojavljanju strašničinega in/ali temnega mravljiščarja v preteklosti.

V prioriteto 3 so uvrščene:

- površine na katerih je prisotna zdravilna strašnica in/ali za katere ocenjujemo, da bi s primernim upravljanjem lahko postali habitat strašničinega in/ali temnega mravljiščarja.

Tabela 7: Površine posameznih prioriteta območij za izvajanje ukrepov za strašničinega in temnega mravljiščarja na območju Dravinjske doline, Dravinje s pritoki in Ličence pri Poljčanah

Prioriteta	Površina (ha)	
	Ličenca pri Poljčanah	Dravinjska dolina/Dravinja s pritoki
1	12,9	6,0
2	18,1	12,1
3	8,7	12,9
SKUPAJ	39,7	31,0

Prioriteta območja za strašničinega in temnega mravljiščarja v Dravinjski dolini in Dravinji s pritoki predstavljajo 2,7 % vseh trajnih travnikov (raba 1300), v Ličenci pri Poljčanah pa 5,0 %.

4. CILJI

4.1. PROJEKTNI CILJI LIFE IP NATURA.SI

Cilj projekta je obnoviti najmanj 100 ha travišč na projektih območjih Dravinja s pritoki, Dravinjska dolina, Ličenca pri Poljčanah, Volčke, Boč-Haloze-Donačka gora (Bočka ravan) z namenom izboljšanja ohranitvenega stanja traviščnih habitatnih tipov, metuljev mravljiščarjev in drugih vrst. To pomeni povečanje številčnosti populacije Prav tako je eden od ciljev tudi vzpostavitev ustrezne rabe s promocijo in spodbujanjem za vključitev v kmetijsko okoljske programe in izvajanje drugih nadstandardnih sonaravnih kmetijskih praks.

Z izkušnjami, ki jih bomo pridobili pri vpisovanju in izvajanju projektnih ukrepov na Traviščih Štajerske, kot tudi pospešeni promociji vpisa v operacije KOPOP, bomo v prihodnje lažje načrtovali in oblikovali ukrepe na sistemski ravni na državni ravni in v sklopu Skupne kmetijske politike EU.

4.2. CILJI V OKVIRU PROGRAMA UPRAVLJANJA OBMOČIJ NATURE 2000 ZA OBDOBJE 2015-2020

V Programu upravljanja območij Nature 2000 za obdobje 2015-2020 (v nadaljevanju PUN) so v prilogi 6.3 Ciljne KOPOP površine določeni cilji vključenih površin v KOPOP ukrepe.

Za projektno območje Ličenca pri Poljčanah je za ukrep MET_KOS določen cilj 46 ha, za projektno območje Dravinja s pritoki pa je določen cilj 110 ha površine.

Za projektno območje Ličenca pri Poljčanah je za ukrep HAB_KOS določen cilj 34 ha, za projektno območje Dravinja s pritoki pa je določen cilj 90 ha površine.

5. SPREMLJANJE UČINKOV IZVEDENIH UKREPOV NA STANJE VRST IN HABITATNIH TIPOV

Spremljanje učinkov izvedenih ukrepov je pomembno s stališča zasledovanja smotrnosti in usmerjanja zahtev ukrepov k večji učinkovitosti na eni in prilagajanju kmetijske dejavnosti k lažji izvedljivosti na drugi strani.

Takšno spremljanje učinkov poteka na površinah, kjer se ukrepi izvajajo in predstavlja nadzor nad izvedenimi zahtevami, kot so opredeljene v pogodbi, beleženje prisotnosti, oceno številčnosti populacij vrst in površine HT ter oceno stanja vrst in HT. Izvajajo ga za to usposobljeni strokovnjaki na terenu. Spremljanje učinkov izvedenih ukrepov je pomembno tako zaradi usmerjanja dejavnosti kmeta kot pridobivanja pomembnega znanja za nadaljnje upravljanje s habitati vrst in površinami HT, katerih upravljanje je velikokrat pogojeno z lokalnimi značilnostmi okolja.

Učinke izvedenih ukrepov se spremlja na podlagi pridobljenih vsakoletnih podatkov o vpisanih površinah v projektne ukrepe, ki jih pridobi JSKS, ali v KOPOP operacije, ki jih priskrbi Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. V pomoč pa so lahko tudi javno dostopni podatki kmetijske rabe tal, podatki o vremenu in temperaturah, GERK-ih idr..

6. ZAKLJUČEK

Svetovalni načrt za Natura 2000 območja Dravinjske doline, Dravinje s pritoki in Ličence pri Poljčanah je oblikovan kot praktičen pripomoček za kmetijske svetovalce. V njem so na enem mestu zbrane vse potrebne informacije za učinkovito svetovanje in promocijo ukrepov, ki pripomorejo k varovanju predstavljenih vrst in habitatnih tipov, s tem pa tudi ostale narave, in predstavljajo prilagojene kmetijske prakse za določeno območje. S tem dokumentom želimo kmetijskim svetovalcem ponuditi učinkovito orodje za seznanitev problematike varovanja nekaterih kvalifikacijskih vrst Nature 2000, ki so vezana na travišča v obravnavanih območjih na eni in predlaganih rešitev na drugi strani. Zavedamo se namreč, da je ravno promocija ukrepov tista, ki je pogosto ključna za to, da se kmetje v polnosti seznanijo z vsebino in pomenom vpisa v ukrepe ter jih pričnejo izvajati. Upamo, da bo Svetovalni načrt za območja Natura 2000 Dravinjska dolina, Dravinje s pritoki in Ličence pri Poljčanah k temu pripomogel.

7. VIRI IN LITERATURA

Arhiv Zavoda RS za varstvo narave (2022). Naravovarstveni atlas: NATURA 2000, ekološko pomembna območja in naravne vrednote. Elektronski vir. Dostopno na: <https://nva.gisportal.si/web/profile.aspx?id=N2K@ZRSVN>

Brdnik J. idr., 2021. Analiza stanja rabe kmetijskih zemljišč ter primerjava med leti 2009 in 2019 na IP območjih. Projekt LIFE-IP NATURA.SI (LIFE17 IPE/SI/000011).

Černe M., 2021. Pedološko poročilo o oceni lastnosti tal na območju pečke in Zgornje Laže. Projekt LIFE-IP NATURA.SI (LIFE17 IPE/SI/000011).

Kalan, G., Petkovšek, M., Uratarič, N., Polutnik, M., Tomažič, M. (2007). *Ličenca in ribniki Petelinjek, lesket sredi Dravinjskih goric*. Zavod Republike Slovenije za varstvo narave območna enota Celje. Celje

Erjavec, D., Karlo, T., Langerholc, E., Žitnik, D., Žvikart, M., Kaligarič, S., Košar Starič, T., Koren, A. (2020). Predlog prioritetnih območij za izvajanje ukrepov za tarčne habitatne tipe na traviščih Štajerske. Projektno območje Dravinjska dolina, Ličenca pri Poljčanah, Volčeke. Zavod Republike Slovenije za varstvo narave. Ljubljana.

Perko, D., Orožen Adamič M. (ur.) (1998). Slovenija. Pokrajine in ljudje. Mladinska knjiga, Ljubljana, str. 606-615.

Petrinec, V. (2019) Kartiranje negozdnih habitatnih tipov na LIFE.IP NATURA.SI projektnih območjih, Območje Dravinjska dolina, Končno poročilo. E-zavod, Zavod za projektno svetovanje, raziskovanje in razvoj celovitih rešitev, Ptuj.

Poročilo po 17. členu Direktive o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih rastlinskih in živalskih vrst za poročevalsko obdobje 2013–2018 (2019). Ministrstvo za okolje in prostor, Zavod RS za varstvo narave, Ljubljana.

Projekt LJUBA – ljudje za barje (2022). Pridobljeno dne 10. 6. 2022 na <http://www.ljuba.si/narava-kmetijstvo/>

Senegačnik, A. (2009). Narava v občini Poljčane – bogata dediščina prihodnjim rodovom. V: Bedjanič, M., Bedjanič, M., Božič, L., Govedič, M., Janžekovič, F., Janžekovič, B., Jež, M., Kaligarič, M., Kovačič, S., Presetnik, P., Senegačnik, A., Vogrin, M., Vrezec, A. Narava v občini Poljčane. Občina Poljčane, Poljčane.

Tepej, K. (2015). Vnos in pojavljanje tujerodnih vrst rib in rakov v porečju Dravinje. Diplomsko delo, Visoka šola za varstvo okolja. Velenje.

Zakšek, B. (2020). Travniški postavnež (*Euphydryas aurinia*) v območju Natura 2000 Ličenca pri Poljčanah (SI3000214). Končno poročilo. Projekt LIFE-IP NATURA.SI (LIFE17 IPE/SI/000011). Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 11 str., digitalne priloge.

Zakšek, V., Verovnik, R. (2020a). Poročilo o evidentiranju izhodiščnega stanja izbranih vrst in habitatnih tipov na IP območjih (Akcija A.1.2): Temni mravljiščar (*Phengaris nausithous*) na območjih Natura 2000 Dravinja s pritoki (SI3000306) in Ličenca pri Poljčanah. Končno poročilo: LIFE 17 IPE/SI/000011 LIFE-IP NATURA.SI »LIFE integrirani projekt za okrepljeno upravljanje Nature 2000 v Sloveniji«. Biotehniška fakulteta, Ljubljana. 14 str.

Zakšek, V., Verovnik, R. (2020b). Poročilo o evidentiranju izhodiščnega stanja izbranih vrst in habitatnih tipov na IP območjih (Akcija A.1.2): Strašničin mravljiščar (*Phengaris teleius*) na območjih Natura 2000 Dravinja s pritoki (SI3000306) in Ličenca pri Poljčanah. Končno poročilo: LIFE 17 IPE/SI/000011 LIFE-IP NATURA.SI »LIFE integrirani projekt za okrepljeno upravljanje Nature 2000 v Sloveniji«. Biotehniška fakulteta, Ljubljana. 13 str.

Zakšek, B., R. Verovnik, V. Zakšek, N. Kogovšek, A. Šalamun & M. Govedič. (2018). Monitoring izbranih ciljnih vrst metuljev v letu 2018. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 100 str., digitalne priloge. [Naročnik: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Ljubljana].

PRILOGE

Priloga 1 – Stanje habitatnih tipov in vrst

Priloga 2 – Stanje GVŽ na projektnih območjih

Priloga 3 – Navodila RKG pregledovalnik